

בשיעור נגעי בתים

בפרשת נגעי בתים וראה את הנגע והנה הנגע וגו' שקערורות או אדמדמות ומראיהן שפל מן הקיר וגו'. וצ"ב שכתוב בתחלה נגע בלשון יחיד ואח"כ כתב בלשון רבים ולא כתב ירקרק או אדמדם כמש"כ בנגעי בגדים, וכן כ' ומראיהן בלשון רבים וכן כ' בלשון נקבה.

ונראה דהנה בתו"כ שם דרשו וראה את הנגע יכול כגריס ת"ל וראה את הנגע והנה הנגע מלמד שאין הבית מטמא אלא בשני גריסים ע"כ, וא"כ אפשר לפרש את הפסוק ששני הגריסים הם שקערורות ירקרקות וגו' וי"ל עוד דמבואר בזה ביאור דין זה דאין הבית מטמא אלא בשני גריסים, דניתן להתפרש בשני אופנים:

א. דשיעור נגעי בתים שיעורו בשני גריסין ושני גריסין בבתים הוא כשיעורא דגריס בנגעי אדם ובגדים ובפחות מזה חסר בשיעור וכן משמע קצת מדברי הרמב"ם שגם בשיעור זב' גריסין כתב (ברפי"ד מה' נגעי צרעת) וכל השיעורין הלכה למשה מסיני וכמו שכתב בשיעור דגריס בשאר נגעים (בפ"א ה"ט) (מדבריו משמע דס"ל שהדרשות ובכללן מה שדרשו בתו"כ בסוף פרק ב' שגופו של בהרת הוא כגריס מרובע הם רק אסמכתא וגם שיעורי נגעים הם בכלל מ"ש בסוגי' דעירובין ד' הלכתא נינהו ואסמכינהו רבנן אקראי ועי' ברש"י שכתב דמוסב על שיעורים הנזכרים שם בסוגי' אבל הרמב"ם פירש שכל השיעורים הלמ"מ) ושכן נאמרה ההלכה דפחות מב' גריסין בבתים הוא כפחות מגריס בנגעי אדם ובגדים.

ב. דבהלכות שיעור, שיעור דנגע בתים הוא כמו שאר נגעים וגם בנגעי בתים נגע בכגריס יש עליו שם נגע וכמו שאמרו בתו"כ (פ' תזריע פרשה ג' רפ"ג) בנין אב לכל הצרעת שיהו כגריס (וכן הוא לשון הרמב"ם בפ"א ה"ח יעו"ש) ונגעי בתים בכלל אלא דמזה דכתיב נגע ב' פעמים וראה את הנגע והנה הנגע דרשו דבעינן ב' גריסין לטמאות והיינו דבעינן שני נגעים להזקק לטומאה.

וכן מדויק בלשון הרמב"ם דבשיעור גריס כ' שם בפ"א ה"ח וכל הפחות

מזה אינו נגע צרעת אבל בדין ב' גריסים בבתים כ' ברפי"ד שהפחות מב' גריסין טהור ולא כתב שאינו נגע (וצ"ל דמש"כ אח"כ וכל השיעורין הלמ"מ הוא על שיעור דכגריס דבעי בכל נגע וצ"ע).

[ועי' במנ"ח מ' תקפ"ד שנסתפק בקוצץ בהרת פחות מכגריס אם יש משום איסור קציצת בהרת ראולי חשיב נגע והוא בכלל נגעים טהורים שבסוגי' דשבת קל"ב ולכאורה דבר זה מבואר בדברי הרמב"ם שכתב וכל הפחות מזה אינו נגע צרעת ולפי דברינו בנגעי בתים אם יקצוץ נגע פחות מב' גריסים ויותר מגריס שפיר יש לדון לחייבו מכיון דשפיר יש על זה שם נגע אלא שטהור וכדברי המנ"ח.]

ונראה דיסוד הדברים מבואר בסנהדרין פ"ז ע"ב על הא דאמר ראב"ש אומר אין הבית טמא עד שיראה כשני גריסין על ב' אבנים בב' כתלים בקרן זוית ארכו כשני גריסין ורחבו כגריס, ופרש"י שיעור הנגע כגריס על גריס וכתוב את האבנים אשר בהן הנגע שיהא הנגע על שתי אבנים על כל אחד ואחד שיעור נגע על ב' כתלים ובקרן זוית וכו' אורכו כב' גריסין ורחבו כגריס שיהא בקרן הדרומי גריס וכן בקיר המזרחי והנגע כולו מחובר כאחד עכ"ל, ותורף דבריו הוא דס"ל דמה שכתוב האבנים הוא בדוקא ואין פחות מב' אבנים וגם ס"ל דלא מטמא אם יהיה על אבן אחת פחות מכגריס אף שעל האבן השניה יהיה יותר מכגריס הרבה דמש"כ את האבנים אשר בהן הנגע הוא שיהא הנגע על כאו"א שיעור נגע ושיעור הנגע הוא כגריס, וצ"ע דהא בנגעי בתים שיעור נגע הוא ב' גריסין ולא גריס אחד והמבואר דכל דין דב' גריסין הוא בכדי שיהיה נגע ועוד נגע וכמש"כ וס"ל לראב"ש עוד דמשמעות הקרא הוא שיהיה נגע א' על אבן אחת ונגע א' על אבן שניה ונגע שיעורו גם בנגעי בתים בכגריס ולכן צריך שיהיה בכל אבן כגריס.

והנה בדרשת התו"כ מלמד שאין הבית מטמא אלא בשני גריסין מצאנו גירסא אחרת מגירסא הנ"ל שבספרי הסיפרא שבידינו עי' בר"ש פי"ב מ"ג (וכן במ"ז ונראה שכן היתה גירסת הילקוט שמעוני יעו"ש) וז"ל תניא בתו"כ והנה הנגע בקירות הבית מלמד שאין הבית מיטמא אלא בשני גריסין ע"כ ומשמע דהלימוד אינו מזה דתרי נגע כתיבי אלא מלשון רבים שבקירות ונראה דגם לגירסא זו זה שצריך ב' גריסין הוא משום דמשמע דבעי שני נגעים, נגע על כל קיר וכמש"כ בסוף דבריו וז"ל ובכל קיר בעינן שיעור נגע דהיינו כגריס בכל אחד ואחד ע"כ והוא דמלשון הפסוק הנגע בקירות משמע שיש נגע בכל קיר ושיעור נגע הוא בכגריס (ונראה דשאר תנאי דרשי ג"כ כן יעו"ש אלא דלראב"ש בעי שיהי' במציאות כן שיהיו על שני קירות ולשאר תנאי בעי רק שיהיה ראוי שיהיה נגע זה על ב' קירות נגע בכל קיר

ולכן בעי שיהי ב' גריסין).

ועי בר"ש שם מ"ד וז"ל תני בתוספתא היציע והאיבוס והמגורה אינן מיטמאין בנגעים ואין מצטרפין עם הנגע וכו' העצים והאבנים והעפר מיטמאין בנגעים ומצטרפין עם הנגע וכו' פי' אין מצטרפין כגון מגורה שבתוך הבית סמוכה לכותל הבית נגע כגריס בכותל חציו כנגד המגורה וחציו כנגד הבית וכו' העצים והאבנים והעפר של בית דאם כגריס נגע על שלשתן מצטרפין עכ"ל, וצ"ע גריס מאי עבדתיה ב' גריסי מבעי ליה למימר ולפי מש"כ י"ל דאף דאין הבית מיטמא אלא בב' גריסין אבל לענין צירוף צריך להצטרף רק לכגריס שיהיה ע"ז שם נגע אלא דבעי עוד גריס דהיינו עוד נגע ואף דפשיטא דאם יהיה גריס נגע בעצים וגריס שני בעפר דטמא אבל י"ל דאין זה משום צירוף בשיעור דהא שיעור הנגע הוא רק בכגריס ולו יתכן שיהיו שני נגעים שאין בין שניהם ביחד ב' גריסין הי' טמא אלא דאי אפשר שיהי' כן כיון דאין שם נגע על פחות מכגריס ולא בעי לטומאה רק שיהיה ב' נגעים שיש שם נגע על כל אחד אבל צירוף לב' גריסין לא שייך דאין דין שיעור של ב' גריסין וכל מה דבעינן שיהיו הנגעים סמוכין זל"ז הוא בכדי שיהיה לשניהם שם אחד של מטמא (ומ"מ בעי שיהיה סמוכין בכל רוחב הגריס בכדי שיהיה הנגע כולו מחובר כאחד וכדכתב רש"י).

ולפי יסוד דברינו מבואר מש"כ וראה את הנגע והנה הנגע בקירות הבית שקערורות ירקרקות וגו' ומראהו וגו' בלשון רבים דבנגעי בתים הדיון הוא על נגעים ולא על נגע אחד וכדיליף מהחלק הראשון של הפסוק וכמו שביארנו וכתב בלשון נקבה דמוסב על הנגעים (ולא על השיעורים) שנקראים גם בלשון נקבה כמה פעמים בפרשת נגעים.